

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden vasárnap. Előfizetési ár 1 évre 12—pengő.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43.916

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: URAY SÁNDOR.

Népoktatásunk alaptörvénye és a református egyház

Révész Imre püspök elnöki megnyitó beszéde az egyetemes tanügyi bizottság 1944 februári ülésén.

Egyetemes tanügyi bizottságunknak közel négy évtized óta ezen az ülésén kell először nélkülöznie azt, amit az évek s évtizedek során egyre több oka volt nélkülözhetetlennek tartania: a *Dr. Benedek Zsolt* tanácsait és segítségét. Nem itt van a helye nyugalomba vonult konventi főtanácsosunk átfogó méltatásának, de itt is lehetetlen ki nem fejezni hálás érzéseinket iránta, aki a magyar református tanügy minden ága és minden vonatkozása iránt a pusztán hivatalos kötelességek szabta szelvényén mindig messze túlnéző érdeklődést tanúsított s akinek szakértelme és jóakarata — mindkettő egyformán a maximális fokon — számtalanszor könnyítette meg bizottságunk egyre bonyodalmasabbá váló munkáját, különösen mióta immár állandó problematikává lett ebben a bizottságban is a pedagógiai és a közigazgatási szempontok, meg az állami és az egyházi követelmények egyre bajosabb egyeztetése. A fájdalmas úr, mely egyebek mellett a mi bizottságunk munkájában is marad utána, csak azért nem egészen leverő, mert az őhöz és mihozánk kegyelmes Istenben bízva merjük remélni, hogy a festileg kissé megfáradott, de szellemi erejében töretlen és egyházszeretetőben fogyhatatlan kedves atyánk fia a nagyon megszolgált nyugalmi idejében sem fog elzárkózni tanács- és segítségkérésünk elől oly esetekben, amikor úgy fogjuk érezni, hogy talán nem vétünk annyit az ő, mindnyájunknak drága egészsége és nyugalma ellen a háborgatásával, mint amennyit használunk a reánk bízott nagy ügyeknek a véleménye kikérésével.

Az a 38 esztendő, amelyet *Dr. Benedek Zsolt* az Egyetemes Konvent és így a magyar református tanügy szolgálatában is eltöltött, éppen a fele annak az időnek, amely a magyar népoktatás lényegileg ma is érvényben álló alaptörvényének, az 1868. évi XXXVIII. törvénycikknek életbeléptétől máig eltelt. Amilyen örvendtes, hogy a magyar református tanügy összhangzatos fejlődésének vezetésében és

irányításában egy emberöltőt meghaladó idő alatt egy *Dr. Benedek Zsolt* lehetett az állandóság szilárd eleme: épp annyira hálaadásra készítő, hogy ez a most jubilált alaptörvény háromnegyed század legsúlyosabb világnézeti és politikai változásait, társadalmi és művelődési rengéseit és rázkódásait is kibírta. Érdemes egy pillanatra megállanunk e nevezetes évfordulón s oly világesemények örvénylése közepett, amelyek a törvény felszázados jubileumát 1918-ban árnyékkolták be, református egyházi részről is tisztességet tennünk e nagy alaptörvénynek és alkotóinak, első renden a mindmáig legnagyobb magyar vallás- és közoktatásügyi miniszternek és művelődéspolitikusnak, *Eötvös József* bárónak.

Ezzel a törvénnyel a magyar közoktatásügy állami irányításának fejlődésében háromnegyed század alatt körülbelül ugyanaz történt, ami egyes középkorvégi magyar templomokkal: később egészen más stílusban átépítették őket s eredeti stílusuk csak gondos kibontás útján tűnt megint elő, mint pl. a budapesti belvárosi plébániatemplomé. A népoktatási alaptörvény, noha szövegezése megmaradt, a gyakorlatban és a gyakorlatot hordozó köztudatban két emberöltő alatt egészen más stílusúvá alakult, mint amilyennek alkotója eredetileg szánta: úgy, hogy ha ezt az eredeti stílusát akarjuk szemlélni, meg kell szabadítanunk attól a deformációjától, amely végrehajtásának gyakorlatában már legalább egy negyedszázad óta érvényesül s főképpen attól a deformáló köztudattól, amely e gyakorlat következtében ma már általánosan hozzátapad.

A törvényt nevezetesen úgy, amint van — tehát nem úgy, amivé a gyakorlatban lett — megnézve, következő alapelveit kell első szempillantásra felismernünk:

1. A népoktatás, általában a nevelés a nemzeti társadalom összes erőinek szabad tevékenysége, amelyet

az állam csak regulázhat és egybehangolhat, de nem uniformizálhat és még kevésbé monopolizálhat.

2. A népoktatás, általában a nevelés joga és kötelessége elsősorban a vallásfelekezeteké, aztán, amennyiben ezek erre magukban elégtelenek, a politikai községeké, meri elsősorban a vallásfelekezetek és azután a politikai községek tekintendők úgy, mint a gyermekek testi és lelki jólétéért és fejlődéséért alapvetőleg felelős szülők szabad szövetkezései.

3. A népoktatásnak, általában a nevelésnek valóságos és erkölcsi alapon kell állania.

4. Viszont egyházi monopóliummá a népoktatás, általában a nevelés époly kevéssé tehető, mint államivá.

Az egész törvénytől mi sem áll tehát távolabb, mint akár az államosítás nyílt vagy burkolt szándéka, akár a későbbi francia „laikus” iskolaeszmény, akár a többségi magyar vallásfelekezetnek való egyoldalú kedvezés. Pedig már keletkezése idejében ezzel a három súlyos (bár részben egymásnak is ellentmondó) váddal illették a törvényt — leghevesebben a tiszántúli reformátusok, akik az akkori magyar protestantizmus hangadó többségével egyet nem érve, nyílt bizalmatlansággal fogadták Eötvösnek ezt a lelkétől lelkedzett alkotását — s az a mód, ahogyan a törvény aztán a gyakorlatban érvénycsútt, nem volt alkalmas arra, hogy ezek a vádak később elhallgassanak.

A törvény eredeti intenciója beérte azzal, hogy az állam szerepét a föltétlenül és égetően sürgős rendteremtésre, a legszükségesebb egységes irányításra, az államérdekből indokolt nagyon szerény felügyeletre és a számos esetben sürgősen kívánatos anyagi segítségre korlátozza a köznevelés és a közoktatás terén. Háromnegyed század multán azonban úgy állunk, hogy a vallásfelekezeti oktatás állami felügyelete, irányítása és anyagi segítése addig a határig, sőt azon is jóval túl kiterjesztett, amelyet már egészen nyugodtan lehet *jél-államosításnak* nevezni, és ma már egyetlen vallásfelekezet sem tud szabadulni a rettegettől: *mikor lesz a jélből egész?* Ezt a fejleményt pedig a tiszántúli reformátusok jobban látták előre, mint a maga ideális optimizmusában és mélyen vallásos gyökerű liberalizmusában a nagy Eötvös József báró, akít egyébként amazok a *részletekben*, politikai s egy kisebb részben vallási elfogultságból, kurucos-negyvennyolcas kálvinizmusból, *igaztalanul* támadták. Eötvös ugyanis a maga ragyogóan tiszta, de jobbra teoretikus történet- és társadalomszociológusával nem tudta felismerni azt, amit a tiszántúliak a gyakorlati tapasztalásból nagyon jól tudtak: azt, hogy a kiegyezés utáni magyar társadalom erői egyrészt nagyon széthúzóak, másrészt nagyon gyöngék ahhoz, hogy a magyar nemzeti köznevelés és közoktatás eredményes munkálását az ő szabad tevékenységüktől várni lehetne. Jól megsejtették a tiszántúliak, hogy *éppen a liberalizmus levegőjében* — amelyet hitfelek többsége a protestantizmus lényegével azonosnak hitt — Magyarországon belátható idő múlva elő fog állani a vallásfelekezeti és nemzeti szervezkedések kiméletlen szabad versenye, amelyben a protestantizmus, de különösen a színmagyar reformátusság fogja a rövidebbet húzni, mert sem számottevő anyagi erőkre, sem vallásilag és nemzeti-ségileg fanatizált tömegekre nem fog támaszkodhatni. A szabadság és a világosság erejétől létrehívott

önkéntes együttműködés helyett, amelyben az Eötvös nagy lelke reménykedett, nemsokára az derült ki, hogy csak a minél erősebb és kiterjedtebb állami beavatkozás tudja biztosítani a köznevelés és közoktatás olyan-amilyen egységes irányát és szellemét a nemzetállam érdekében — az állami beavatkozás egyre növekvő mértéke pedig az állami mindenhatóság felé indítja meg az egyenletesen gyorsuló haladást. Az állami mindenhatóság viszont, mint minden növekvő és támadó erő, leghatékonyabban a leggyöngébb ellenállás irányában érvényesül: ez pedig minálunk a protestáns és különösen a református iskolázás oldalán volt meg, ahol a közmondásos szegénység a lehangosabban kiáltott segítség után, ahol sem erős központi szervezet, sem vallási vagy nemzeti (sokszor a kettőt párosító) tömegfanatizmus nem épített az állami mindenhatóság ellen gátat, sőt: *ahol a jóhiszemű rövidlátás, a liberalizmus a protestantizmussal azonosnak vélő logikai rövidzárlatból kiindulva, az állami beavatkozás növekvő tendenciáját akárhányszor hozsánnával üdvözölte!* A részleteiben túlzó, sőt igazságtalan tiszántúli kritikának tehát lényegileg mégis igaza lett baljóslatú sejtelmében: az állami mindenhatóság, tehát az államosítás gondolatától is távolálló népoktatási alaptörvényünk, eredeti szelleme és nagy alkotójának intenciója ellenére, az államosításnak tárt kaput és ezen a kapun legnagyobb tömegekben a magyar reformátusság sietett iskoláival bevonulni, ugyanakkor, amikor a többségi vallásfelekezet e tekintetben sokkal óvatosabban viselkedett, hiszen az államosítás mohó kívánására anyagi helyzete nem indította, igényeit és érdekeit meg számbeli és közjogi túlsúlyánál fogva az általa egyébként állandóan kifogásolt liberális közoktatási politika keretei közt is érvényesíteni tudta; idővel pedig nemhogy feladogatta volna iskoláit az államnak, hanem, ahol csak tehetette, *maga vonult be* szellemi és hatalmi követelményeivel az *állami* iskolába!

Még egy másik tekintetben is igazolást nyert a tiszántúliak balsejtelme: a magyar községi, majd állami népiskola keresztyén szellemének biztosítására, ami pedig Eötvösnek és kitünő, nagyobb-részt református vallású munkatársainak leghőbb vágya és reménysége volt, nem bizonyult elegendőnek a heti két „hit- és erkölcsstan” óra. A hatvanas évektől kezdve a Deák—Eötvös-féle elsődleges és klasszikus, részben mély keresztyéni gyökerekből táplálkozó magyar liberalizmusra már rátelepedőben volt a liberalizmusnak egy másodlagos és kores fejlődőmánya, amely át- meg át volt itatva elméleti és gyakorlati materializmussal s így legföljebb csak annyit volt hajlandó vállalnia a keresztyénségből, amennyi a Darwin és a Renan mértékén megállhatott, egyébként pedig a hitvallásos történelmi egyházakkal szemben közömbös vagy ellenséges volt s azokat — többé-kevésbé *valamennyit* — a haladás gátjainak tekintette. Ez a késői és dekadens liberalizmus hihetetlen gyorsasággal meghódította a magyar intelligencia alsóbb és magasabb rétegeit egyformán, természetesen a felnövekvő tanítói és tanári nemzedékeket is. Igaz ugyan, hogy ez az anyagelvű liberalizmus a századfordulón megint valamelyes idealistább hullámnak kezdett helyet adni, de ez az idealizmus a keresztyénséggel, különösen pedig a bibliai-reformatori keresztyénséggel nem lépett pozitív

viszonyba s a római egyházi újjászervezkedésen kívül leginkább egy „neo-kuruc” nacionalizmusban élte ki magát, ellenhatásul pedig rögtön felidézte a szocialista materializmust és annak „Messiás nélküli messiánizmusát”. A magyar községi és állami népoktatás a létrejötté óta önállóság nélkül hanyódot e világnézeti változások hullámain, amelyek a vallásfelekezeti iskolába is be-becsaptak. Ellenük nemcsak a heti két vallásóra, hanem bizony még a vallásfelekezeti jelleg sem volt elég védelem. Ettől féltek előre a tisztántúliak, és ez a jós félelmük nemcsak a közelmúlt, hanem még a jelen tükrében sem látszik alaptalannak.

Népoktatási alaptörvényünknek református részről leghátrább és legkíméletlenebb, sok részben elfogult, de a következményeket illetően döbbenetesen éleslátású bírálója a maga egyik legvehemensbb támadásában egyéb aggasztó jelek közt azt is szóvá tette, hogy az Eötvös-féle új községi iskolák számára készült tankönyvekben sehol egy szó sincs Jézus Krisztusról. „Ösmerjük, mondá, azon unalomig dekántált szerencsétlen mentséget, hogy hiszen csináltassanak a felekezetek külön vallásos olvasókönyvet, s abban aztán akár köteteken keresztül emlegethetik a Jézust. Ez uraim, csak olyan, mintha azt mondanátok, im itt az étel, itt van a só is, de előbb meg kell enni az ételt külön, azután a sót is külön. A Megváltó minden igaz keresztyén előtt e világnak világossága. Ezen világosságnak fényleni kell az iskolákban is nemcsak egy-két órán hetenként, de minden percben és minden tárgy felett.”¹ Mi, mai magyar reformátusok, amíg a világviharban az életöszton végső energiájával görcsösen fogódzunk magasabb és alsóbbfokú iskolázásunkba, vegyük intelmül a háromnegyed századja tombolt nagy vitából, hogy iskoláink fenntartása, fejlesztése és az utolsóig való védelmezése csak akkor nem hiábavaló és anakronisztikus erőpazarlás a részünkről, ha bennük valóban a *Megváltó világossága fénylik, nemcsak egy-két órán hetenként, hanem minden percben és minden tárgy felett.* Amikor pedig mi komolyan és következetesen keresztyén, tehát igazán református iskolát akarunk, akkor — nyugodtan hangoztathatjuk — nem vagyunk ellentétben népoktatásunk alaptörvényével és Eötvös József szellemével. *Mert ez a törvény és ez a szellem a keresztyén szülők szabad társulásán alapuló hitvallásos népiskolának kedvez elsősorban, tehát a pontosan ellenkezőjét akarja annak, ami belőle később a keresztyén s nem utolsó sorban a református magyar társadalom közömbössége és tehetetlensége miatt a gyakorlati kerestülvitel során előállott: az államra, mint tulajdonképpen egyedül hivatott közoktatóra és köznevelőre való hagyatkozásnak.* Református iskolázásunk törzsállagát talán még a legkedvezőtlenebb, sőt legbrutálisabb külső fejlemények közt is meg fogjuk tudni tartani, ha az értük való felelősség minden komoly magyar református család hitvallási öntudatának integráns alkatrésze lesz, ha a gyermek sorsáról és jövőjéről való fontolgatásokban minden magyar református szülőt nyugtalanítani fog az a kérdés, járhat-e református iskolába a gyermeke, s ha sorsdöntő pillanatokban minden magyar református

szülő vallani és vállalni fogja azt, amit nekem mondtak nemes férfikönnnyel a szemükben kicsiny magyar ugocsaí, szatmári, bihari református falvak kemény, viharvert presbiterei: „*Mink azt már nagyon jól megtanultuk a megszállás alatt, hogy az iskolánkat az életünk árán is megtartjuk és védelmezzük!*” Ellenben: talán még a külső körülmények nem végzetesen veszedelmes alakulása esetén is mind egy lábíg el fogjuk veszíteni iskoláinkat már a legközelebbi jövőben, hogyha a velük való törődést, az értük való kiállást, a megtartásukért való áldozathozatalt pusztán csak a (szerencsétlenül úgynevezett) „*hivatalos egyház*”-ra hagyja a magyar református család és társadalom, és hogyha másfelől a hivatalos vezetés és irányítás, a túltengő állami gyámkodás terhe alatt is, minden emberileg lehető meg nem tesz a véghől, hogy a református keresztyén szellem és világnézet sója *legalább a mi saját iskoláinkban* ne külön adagoltassék, hanem izesítsen meg minden órát és minden tantárgyat jobban, mint háromnegyed század óta hármikör.

Ebben az értelemben hangoztatva azt, hogy elsősorban éppen minékünk reformátusoknak ma is minden okunk megvan hálás kegyelettel és tárgyilagossággal ragaszkodni az 1868-i XXXVIII. törvényeink alapelveihez és szelleméhez, a megjelentek szíves üdvözlésével kérem felelősségterhes munkánkra Isten Szent Lelkének áldását és az egyetemes tanügyi bizottság 1944. évi ülését megnyitom.

Egy missziós hét tanulságai

A békésbányai egyházmegyében 1943 november 13—19. napjain nagy missziós hadjárat ment végbe. Harmincöt evangélizátor és missziói munkás elindult és egy hét alatt bejárta az egyházmegye 30 gyülekezetét, csak három gyülekezet maradt ki méltánylandó okok miatt. A látogatók kettésével-hármasával mentek és egy-egy gyülekezetben átlag két napot töltöttek. Ez alatt az idő alatt a gyülekezet minden rétegével találkozni próbáltak, külön összejöveteleken presbiterek, tanítók, férfiak, nők, fiúk, leányok számára, és evangélizáló istentiszteleteken az egész gyülekezet számára. A 35 közül 26 volt lelkész, 9 pedig nempalástos, de hívő és bizonyoságtévő szolgálja az Úrnak, köztük két nő is. Tizenhat lelkész az egyházmegye lelkészi karából került ki. A missziós hét előkészítése alatt hét körlevelet bocsátottunk ki a munkásokhoz és a gyülekezetekhez. Az előkészítés adminisztrációja 515 pengőbe került, a munkások úti számlája, készkiadása 902 pengőt tett ki. A költségeket perselypénzekből fedeztük; egy hét alatt a 30 gyülekezetben 2323 pengő perselypénz gyűlt össze. A missziós hetet az egyházmegye belmissziói előadója és missziói lelkésze készítették elő.

E nagy vonásokban és szárazon felsorolt adatok mögött nagyon sok és nagyon értékes tanulságot szolgáltatott a nagy, egész egyházmegyére kiterjedő kísérlet. Az egyhetes munka lefolyása után a benne résztvevő munkásokat és a gyülekezetek lelkipásztoraikat arra kértük: nagyon őszintén számoljanak be tapasztalataikról, a hibákról és az eredményekről. A jelentések teljes és részletes feldolgozása

¹ Révész Imre: A magyar protestáns hitfelekezetek egyházi és iskolai szükségének országos költséggel való fedezetéséről. Debrecen 1871. 116. lap. Kny. a Magy. Prot. Egyh. és isk. Figyelmező 1871. évfolyamából.

még nem történt meg. A beszámolók sokféle szálaiból most megpróbálunk egy általános képet szöni evangélikációs kísérletünkről és néhány pontban összefoglalni a tanulságokat.

A hibákkal kezdjük. A legtöbb evangélikátor első helyen azt a hibát említi, hogy az idő rövid és a program zsúfolt volt. A gyülekezetet is, a szolgáló munkásokat is nagyon igénybevette, fárasztotta. Egyénekké foglalkozásra, családlátogatásra nem jutott idő. Az egyes egyházközségekhez tartozó szórványok felkeresése csak futólagos, a köztük való szolgálat csak felületen mozgó lehetett.

Ezek a hibák a szervezés hibái voltak. Némelyiket már előkészítés közben is láttuk. Kísérletünket csak megfelelő kifejezés híján nevezzük evangélikációnak. Voltaképpen egy gyors és heves felrázó hadjáratot akartunk lefolytatni az egyházmegye minden gyülekezetében, a missziói munkák őszi indulásakor. Bizonyos tekintetben kötött helyzetben is voltunk. Sok munkásra volt szükségünk, egy hétnél hosszabb időre nem vehettük igénybe őket. Mindenesetre a jó munka érdekében nem az időnek kellett volna uralkodnia rajtunk, hanem nekünk az időn.

A másik hiba a részvétlenség. A sok kínálkozó alkalmon általánosságban az egyháztagnak meglehetősen kis része vett részt. Ez a kis rész is az, amelyik egyébként is minden egyházi alkalom közönységét szolgáltatja. Tehát amúgy is „kézben van”. Az egyháztagnak nagy tömegeit, széles rétegeit nem érte el az evangélikáció. Hiba volt az is, hogy némely helyen a lelkészek félreértették a vállalkozást mind a cél, mind a mód tekintetében. Vallásos „estélyeket” készítettek elő „műsorral”. Volt olyan is, aki hosszú és tudós című előadásokat várt a vendégmunkásoktól az Ige egyszerű üzenete helyett. Ezek viszont a rendezés hibái voltak. Mentségük az, hogy ilyen munka a legtöbb helyen teljesen újnak és ismeretlennek számított. Nagyon tanulságos az a megfigyelés is, hogy az egyházközségek tömegével (nagyságával) a missziói alkalmon résztvevők száma fordított arányban állott.

Ezek a gyakorlati hibák kényszerűen felvetnek egy elvi kérdést, az evangélikáció kérdését. Az evangélikáció, mint Isten ügye és munkája, megindult a magyar református egyházban is. Eleinte csak Isten akarta, az egyház és lelkészei nem. Mire lassan „polgárjogot” nyert, felő, hogy a tiltakozást a másik véglet: a divat találja felváltani. Vagy esetleg kötelezővé tétetik. Tisztáznunk kell tehát az evangélikáció fogalmát. Nem új dolog, nagyon is régi: Isten örök és állandó munkájának része, amellyel Szent Lelke és Igéje által magának gyülekezetet gyűjt. Amit mi végeztünk, az mégsem evangélikáció volt. Hiányzott néhány feltétele. Az evangélikációs munka végzője külön kegyelmi ajándékot nyert szolgálta; formája is eltér az egyházi beszédétől; időtartama — a tapasztalat szerint — legalább egy hét egy gyülekezetben. Nincs ellentétben a gyülekezeti lelkész munkájával, hanem szervesen kiegészítik és feltételezik egymást. A mi novemberi hadjáratunk kiderítette, hogy erre az evangélikációra minden gyülekezetünkben éppen olyan szükség van, mint a lelkigondozásra.

Emberi hibákból származó fogyatkozásai mel-

lett áldott eredményei is voltak az őszi egyhetes ébresztő szolgálatnak.

Első eredménye az, hogy a missziói munkások legtöbbje sok áldást nyert a szolgálatokon keresztül. A legtöbb evangélikátor megköszöni Istennek, hogy résztvehetett a munkában. Hálás azért, hogy megtapasztalhatta a maga gyarlóságát és a Szent Lélek hatalmát. Különösen a néhány nemlelkész résztvevő beszámolójából sugárzik a forró szeretet az őt munkába állító Úr iránt. A parókusok közül sokkal kevesebben adnak hálát Istennek a gyülekezetükben végzett szolgálatokért. Arról pedig egyáltalán nem szólnak, hogy a saját lelküket megérintette-e a Lélek. Mintha hüvösen, kívülről szemlélnék az egész megmozdulást.

A hívek között a számbeli részvétlenséggel fordított arányban állt a lelki szomjúság az Élővíz után. Ez a másik nagy eredmény, amelyet a beszámolók sok gyülekezetéről megállapítanak. Az egyszerű és tiszta Igének ma is van keletje és a Szent Lélek ma sem tehetetlen. Az ébredés jelei már letagadhatatlanok. Sok egyházközségben vannak már kis lelki közösségek, amelyek ugyan nem szerepelnek a belmissziói jelentésekben, valójában azonban erjesztő kovászai a gyülekezeti életnek. Ezek a kis, imádkozó és éneklő csoportok ma még meglehetősen szokatlan jelenségek, különösen lekipásztorok előtt. Sokszor „szekrát” kiáltunk rájuk, ők azonban ezt az elmarasztaló ítéletünket megfellebbezik az anyaszentegyház Urához, mert éppen azóta igazán hűségesek egyházukhoz, amióta felébredtek, és azért tudják szeretni egyházukat, mert az Úr Jézus Krisztust szeretik. Összejövetelük, buzgó éneklésük, áhitatos imaközösségük: mind annak bizonyosságai, hogy van magyar református kegyesség.

A harmadik eredmény az adakozás meglepő nagyságában mutatkozott. Előkészítés közben úgy láttuk, hogy a munka lebonyolításához legalább 1500 pengőre lesz szükségünk. Ezt a kiadást perselyezésből kellett fedeznünk, mert semmi más anyagi forrásunk nem volt. Titokban egy kissé féltünk a ráfizetéstől. Isten azonban nagyon megszegyenített bennünket és mértéken felül gondoskodott pénzről. A 30 egyházközségből összesen több mint 2300 pengő gyűlt össze. Ez nemcsak kiadásainkat fedezte bőségesen, hanem a 900 pengő felesleghől egyházmegyei missziói alapot tudtunk létesíteni. Itt is elmondhatjuk, amit a látogatottságról. Az arányosan legnagyobb összeg két kis szórvány-egyházközségünkben gyűlt össze, az aránylag legkevesebbet régi gyülekezetek adták. A legbuzgóbban adakozó gyülekezet harminczorosát adta annak, ami a legszűkebb marokkal adó gyülekezetben befolyt.

Utoljára maradt a legnagyobb eredmény.

Nemrégiben kaptam egy könyvet, a címe: „Pap az ébredés ellen.” Turóczy Zoltán evangélikus püspök előadásait tartalmazza, amelyeket Jónás próféta könyvéről tartott lelkésztársai előtt. A könyv nem kerül nyilvános árusításra. Azért adták ki, hogy akik hallották, azoknak kezükben maradjon. Testvér-egyházunkban megindult az a munka, amely egy ébredő egyházban a legegésőbb: a lelkészek evangélikációja. A békésbánáti missziós hét sok jele, élménye, a vereségek vagy a győzelmek, az áldások kiáradása vagy elmaradása arról tanúskodik, hogy az evangéliumi ébredésnek mi is akadályai vagyunk. A mi kényelem-

szeretetünk, hiúságunk, gyanakvásunk, makacsságunk, kevés hitünk és kevés szeretetünk is útját állja az anyaszentegyház megújulásának. Lelkészevangélizációra van szükség, hogy lélekben megújult lelkipásztorok induljanak el az igazi nagy misszióra: magyar népünket visszahódítani az Úr Jézus Krisztusnak.

Kósa Ferenc.

A Kollégiumi Diákszövetség

A tiszántúli egyházkerület felosztásával kapcsolatosan merülhet fel az az aggály, hogy a debreceni Kollégium ügye rövidülést szenved, mert a mostani fiak szíve könnyen elfordul az Alma Matertől, ha más kerület érdekeit lesznek hivatva szolgálni. Ha ez áll a fiakra, akkor mennyivel inkább állni fog a fiak fiaira.

Bár hittelt vallom, hogy ez nem így lenne, még ha a kiválás miatt a felső és alsó kerületek nem éreznék egészen a maguk elsődleges ügyének a Kollégiumot, és az ágak kevélykedni kezdenének a gyökér felett, megfélemlítve arról, „ha a gyökér szent, az ágak is azok“ (Róm. 11:16b), s a gyökér sorvadásával az ágak is elpusztulnak — mégis érdemes elgondolkodni a debreceni Kollégium ügyén. Nem vállalkozhatom arra, hogy tájékoztatást adjak a Kollégium ügyéről, nem is vagyok illetékes, hiszen az arra hivatottak, élén Püspökünkkel, mindent elkövetnek a Kollégium megmentésére és felvirágoztatására.

Azonban valamit mégis meg kell mondanunk. Aki olvassa a kollégiumi igazgató jelentéseit, az látja, hogy a növendékek által felajánlott összeg távolról sem közelíti meg azt az összeget, amit a hálás szívű tanítványok ajándéknak nemcsak elérni, de sokszorosan tetézni kellett volna. Érdekes megfigyelni, hogy a tanítványok ajándékánál aránytalanul magasabb az Egyházak felajánlása. (Nem értem bele a gyülekezetben gyűjtött adományokat.) Pedig a gyermekek vettek előbb áldást a Kollégiumtól, s csak azután lehettek áldássá a gyülekezetben. Az az érzésem, hogy Anániás és Zafira bűnébe estünk ennél a kérdésnél. Tudjuk, hogy nehéz az életünk terhe, igénybe van véve a háztartás fenntartására minden kicsiny fillérünk, ...de valahogy mégis nem hű tükre a szellemi javak gazdag áldásával való gazdálkodásunk, amikor sovány adományok képét látjuk. Az az érzésem, mintha a fiak áthárítani akarnák az egyedül tőlük várható áldozat egy részét is az Egyház terhére, amelyik amúgy is roskadozik a terhek alatt. Pedig a „közösség jobban bírja, mint az egyén“ elvet hangoztatva, egyházaink hihetetlen áldozatokat hoznak a lelkipásztor személyes egzisztenciáját biztosítani hivatott intézményeké. Hogy csak mást ne említsek, a Nyugdíjintézetre is — s ezek virágzás helyett sorvadoznak.

A kollégiumi adományoknál az látszik, hogy a mindent elhomályosító időbeli távolság miatt, a fiakban lassanként elhalványodik a szeretet, amelynek pedig örökké égve kellene maradni a Kollégium iránt. Erdős Károly mondta egyszer: *A jó diák minden évben megnézi egyszer a Kollégiumot.*

A nyáron kezembe került valahol egy meg-

emlékezés a Kollégiumról és szó volt benne a Diákszövetségről. Meghozattam az alapszabályait. Ebből tudtam meg, hogy 1928-ban a volt kollégiumi diákok szövetségbe tömörültek. Nagyon szégyellem, akkor már én kollégiumi diák voltam, de semmit nem hallottam róla. Elmúlt azóta 15 év s most tudtam meg, hogy van egy olyan szövetsége a Kollégiumban végzett diákoknak, akiknek a célkitűzése ez: „A debreceni ősi református Kollégium iskoláinak volt diákjait úgy az Alma Materhez, mint egymáshoz fűződő kapcsolataik fenntartása végett egyesületbe tömöríteni.“

Ha van ilyen — hála Istennek — ragadjuk meg, ezt is és minden alkalmat, amely a Kollégium szeretetére ébreszt, mert a szeretet megmentő erő. Jó lenne, ha illetékesek tájékoztatnának bennünket a szövetség munkájáról, hogy növekedhetne a Kollégium-szeretők tábora.

A Kollégium megmentése ügyére is áll a szeretet himnuszának üzenete: „*Most pedig megmarad a hit, remény, szeretet, e három: ezek közül pedig legnagyobb a szeretet.*“ De azt is tudjuk az Igéből, hogy: „*A hit cselekedetek nélkül meghalt önmagában*“ (Jak. 2:17). A reménykedés sem elég. *A Kollégiumot csak ez az összefogó legnagyobb szeretet mentheti meg!*

(Tiszainoka.)

Szokody Gyula.

Dícséretmondó Nagy István életéről

Debreceni Protestáns Lapunk multévi 51. számában emlékeztem meg Nagy István egykori hajdúböszörményi lelkipásztorunk egyik megható adventi énekéről. S ez a szerény megemlékezés — hála a gondviselésnek — bizonyos érdeklődést váltott ki a lap érdemes olvasói között.

Feltűnt például egyik-másik helyen eme kiváló dícséretírónk, nagyon is szegényes sorsból való származása. Eme tényt nem hallgathattam el, annyival inkább sem, mert néhai b. e. Dr. Csécsi Nagy Miklós egykori makói lelkipásztor, nemcsak a lelkipásztorok által használt énekeskönyvben jegyezte be Nagy István szegényes származását, hanem élő szóval is sokszor emlegette előttem eme tényt, mint Isten kegyelmének csodálatos megnyilatkozását a kiváló emberek életében. Sőt több ízben buzdított, mint ottani ifjú segédlelkészt, hogy valahol próbáljam megírni Nagy István életrajzát. Sajnos azonban, eme jóindulatú buzdításnak nem tehettem eleget. Azt azonban a legutóbbi adventi vallásos esték egyikén most is megtettem, hogy egyik legszebb adventi énekünkről elmélkedve, Nagy István életrajzát adtam elő a gyülekezet előtt.

Idevonatkozólag egyetlen forrásmű volt előttem „Az új magyar Athenás“ V. füzeté, ahol Nagy István származásáról ez van bejegyezve: Született Debrecenben, 1770 szept. 14-én; atyja Nagy János, anyja Liszka Sára, mindketten ispotálybeli koldusok voltak.“

Ámbár idevonatkozólag illetékes helyről (l. Sárospataki Református Lapok folyó évi 5. sz.) némi cáfolat jelent meg eme kiváló lelkipásztorunk származására vonatkozólag; azonban ez a cáfolat sem

nyújt biztos alapot Nagy István származására nézve. De talán jobb is, ha az általam is említett tényt nem cáfolja meg közöttünk senki sem. S éppen ma, amikor a tehetségkutatás jelszavát hangoztatjuk hegyenvölgyön. Nézetem szerint bizonyos erősség az a mi kezünkben, amikor jogosan rámutathatunk arra, hogy a mi soraink között már másfél évszázaddal ezelőtt is, halhatatlan emlékü hajdúböszörményi lelkipásztor lett az utca porából kiemelkedő szegény koldus gyermekből... Ez a származás jóhallású egyének füleiben ama közmondásos igazságot csendíti fel: Szalmakunyhóban születnek a nagyok!...

Mindenesetre megérdemelné tőlünk eme kiváló lelkipásztorunk, hogy valahol valaki avatott kezekkel terjedelmesebb alakban megírja életének történetét. Annival inkább, mert fájdalom, a mi magyar református kiválóságainknak sorsa ezen a világon — holtuk után — a legtöbb esetben a haláttal, könnyelmű feledés. Eme ténynek adott kifejezést már régebben is Dobos János, amikor azt mondotta: Mindenkit eltemetnek és elfelejtnek... Mi vallásosan érző és gondolkozó református hívek annyira megnyugodtunk már régebben a közös elmúlás, illetve elfelejtés végzettségére felett, hogy egyik mai legkedvesebb dicséretünk (97. dicséret) szavaival igyekezzünk:

„Bár emberektől elfelejtve vagy:
Van néki gondja rád, ő el nem hagy.”

De ha hozzánk illő hittel és megnyugvással igyekezzünk is, egy olyan lélek és nagy szellem, mint Nagy István volt, megérdemli tőlünk, hogy élete, munkássága, példaképpen tündököljön mindenkor a magyar református ifjúság előtt. Az ilyen irányú élettrajzokra szükségünk volna nemcsak egyházi, hanem nemzeti szempontból is.

Baráth Imre.

HÍREK AZ EGYHÁZMEGYÉKBŐL

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Hódmezővásárhelyen a Keresztény Ifjúsági Egyesület ünnepélyes keretek között emlékezett meg a magyarországi KIE-munka 60 éves jubileumáról. Reggel az ifjúsági istentiszteleten Pógyor István nemzeti titkár szolgált. Délután az ifjúságnak bibliaórát Kósa Ferenc egyházmegyei lelkész: előadást „A KIE háborús munkája” címmel Pógyor István tartott, délután az ifjúsági parlamentet vezette Bíró György műszaki tanácsos, a budapesti KIE elnöke. Este az ötémlomban a gyülekezet részére műsoros ünnepély volt, amelyen Nagy Béla hódmezővásárhelyi lelkész köszöntötte a jubiláló KIE Szövetséget, a 60 éves KIE-ről előadást tartott Bíró György miniszteri műszaki tanácsos, bibliát magyarázott Pógyor István nemzeti titkár.

HEVESNAGYKUNSAI EGYHÁZMEGYE.

Tiszainokán jólsikerült helyi konferenciát rendezett 1944 február 6-án a tiszainokai református egyház „gróf Teleki Zsófia” Nőegylete, amelyen a leányoknak *Högye Júlia* kecskeméti diakonisszatestvér „Ki ez a leányzó?” címmel tartott megbeszélést. Délután 3 órakor pedig „A nő az egyház szolgálatában” címmel *Sebestyén Andorné*, budapest-kelenföldi lelkipásztor neje tartott megkapóan szép előadást, amelyre kedves megbeszélés követezt. Ezen a nőegyleti megbeszélésen a helyi gyülekezet nőtagjain kívül Tiszakürt Nőegylete is képviseltette magát négy asszonykörü taggal. A kedvezőtlen idő miatt más gyülekezetből nem jöhettek. Este 6 órakor műsoros teaest zárta be a Nőegylet jólsikerült napját, amelynek terített asztala

nagyobbrésben a tagok adakozásából került ki. A teaest műsorában „Mit akar a Nőszövetség?” címmel *Sebestyén Andorné* előadása, majd két önmaga által kísért, gyönyörű szólóéneke, a Református Vegyeskar két éneke, *Högye Juliánna* és *Szokodyné Fogaras Ilona* szavalata tették feledhetetlenné az ünnepélyt. A 294 pengő bevétel a nőegyleti munka céljait szolgálja.

HALOTTAINK

Cziriák Béla református lelkész, a bekési református főgimnázium nyugalmazott vallásnagya, alázatos lélekkel viselt sok jóni szenvedés után, életének 66. évében, 1944. évi február hó 11-én Kunhegyesen jobblétre szenderült, „az Úrban elpihent”. „Annnyí vívódást átél jóságos lelke megtért az Ő Úrához, Krisztusához” — ezek a gyászjelentés szavai. Míg pedig, akik személy szerint ismerték őt: bizonyoságot teszünk hűség és szolgálatáról, növendékei és iskolája iránt érzett nagy szeretetéről, egyházához kapcsolódó ragaszkodásáról s mindenkor építő jószándékáról. Három fia, testvérei és széles kiterjedő rokoni köre, valamint iskolája és egykori tanítványai méltán siratják a sok kemény próbára tett hű szolgát. Temetése február 14-én folyt le a kunhegyesi református templomból. „Áldott volt az élete! Áldott az emlékezete!” A. B. F. R. A.

KRÓNIKA

D. DR. RÉVÉSZ IMRE PÜSPÖK LÁTOGATÁSA HAJDÚBÖSZÖRMÉNYBEN.

Folyó hó 22-én és 23-án D. Dr. Révész Imre püspök, a Kálvineum igazgatótanácsának elnöke Pógyor István esperes, ügyvezető-elnök kíséretében meglátogatták a Kálvineum jüüinternátusát. Behatóan megvizsgálták az intézet vezetését, belső életét, megtekintették az élelmezést és a készleteket s mindketten megelégedésüket jejezték ki Almássy Márton igazgatónak és feleségének.

A hivatalos látogatás alatt a püspök két más szolgálatot is végzett, előadást tartott a hajdúböszörményi református iskolák által rendezett szülői értekezleten és prédikált szerdán este a Boeska-léri templomban tartott istentiszteleten.

A Tisza István-ház nagytermébe gyűltek össze a szülők oly nagy számmal, hogy a nagytermet zsúfolásig megtöltötték. A református iskolák énekkarai szépen előadott énekszámokkal, a cserkészcsapat regős-bemutatóval szereztek sok gyönyörűséget a nagyközönségnek. A püspököt Dr. Sarkadi Nagy János gimnáziumi igazgató üdvözölte, s vázolta azokat a törekvéseket, melyeket a református szellem ébrentartása végett végeznek az iskolák vezetői. Ezután Dr. Révész Imre püspök tartotta meg nagyszerű előadását: „Népoktatásunk alaplörvénye és a református egyház” címen. Előadásában rámutatott br. Eötvös József e nagyszerű és időtálló alkotásának kiválóságaira. Kimutatta, hogy milyen igazságtalan támadások érték a törvényt és ma is milyen torzkép van róla a köztudatban, pedig a törvény sem a feltétlen államosítást, sem az állam mindenhatóságát nem tartalmazza és jelentős

jogokat ad a hitfelekezeteknek az iskolák fenntartása céljából. A közönség nagy figyelemmel hallgatta a rendkívül élvezetes előadást. Kiss József lelkész a szülők nevében meleg szavakkal mondott köszönetet a püspöknek és fogadást tett, hogy a hajdúböszörményi református egyháznak a jövőben épügy, mint a múltban nagy gondja lesz iskoláira.

Utólagos megegyezés a gyermekek vallására, vegyes-vallásúak távházassága esetén. A Budapesti Közlöny folyó év január 23-án megjelent 18. száma közli az m. kir. miniszterium 5830—1943. M. E. számú rendeletét az egymástól távol lévők között házasságot kötött házastársaknak a gyermekek vallására vonatkozó utólagos megegyezése tárgyában. A rendelet úgy intézkedik, hogy a bevett vagy törvényesen elismert különböző vallásfelekezetekhez tartozó olyan házastársak, akik a 2400—1942. M. E. sz. rendelet alapján, mint egymástól távol lévők kötötték házasságot, megszabott határidő alatt utólagosan is megegyezhetnek arról, hogy hetedik életévüket még be nem töltött, valamint a még születendő gyermekeik valamennyien az atya vagy anya vallását kövessék, illetőleg abban nevelkedjenek. Ezt a határidőt a rendelet három hónapban állapítja meg, mégpedig attól az időtől kezdve, hogy az akadályozott házastárs nem tartózkodik hadművelési területen vagy az országhatáron kívül eső egyéb helyen. A határidő szünetel, ha valamelyik házastárs közben szolgálatból kifolyólag hadművelési területre vagy az ország határára kívül eső egyéb területre kerül. Ha pedig valamelyik házastárs meghalt anélkül, hogy házastársával gyermekei vallására nézve érvényes megegyezést kötött volna, az életbenmaradt házastárs az idevonatkozó törvényben meghatározott alakosság mellett nyilatkozattal kijelentheti azt az akaratát, hogy a hetedik életévüket még be nem töltött, valamint a még születendő gyermekei valamennyien az atya vagy az anya vallását kövessék, illetőleg abban neveltesse. Ez utóbbi esetben az illetékes gyámhatóságnak kell véghatározattal megállapítani, hogy a meghalt házastársnak komoly szándéka volt a megegyezés megkötése s ezt a szándékát vagy közokiratban, vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban határozottan ki is nyilvánította.

„A reverzálisvesztések ellen” cím alatt igen érdekes és tanulságos cikket írt a Református Jövő multheti számában, vezetőhelyen Péter János szerkesztő. Cikkéből ideiktaljuk a következő részletet, mely annak részümeje: *A mai viszonyok ismeretében nem várhatjuk azt, hogy a mostani megerősödött római katolicizmus lemondjon arról, amit erőteljesebb korszakában ért el. Annak elvi fenntartása mellett, hogy a nemzet érdekében szükségesnek tekintjük a felekezeti víllongásokra minduntalan alkalmat adó reverzális-törvény eltörlését, magunk felé be kell ismernünk, hogy reverzális-kérdésünk megoldására nincs más lehetőségünk, mint a pásztori munka. Nagy általánosságban ugyanis meg lehet állapítani, hogy kis gyülekezeteinkben, még ha nagy római katolikus többségű községekben vagy városokban vannak is, a reverzális-harcban több a nyereségünk, mint a veszteségünk, viszont nagy gyülekezeteinkben, még ha a római katolikus egyház nem rendelkezik is ott különlegesen képzett és szervezett munkásokkal, akkor is egyre nagyobb a reverzális-vesztésünk. Ahol tehát a lelkipásztorok megvan a lehetősége arra, hogy gyülekezete tagjait figyelje, gondjaiban pásztorolja, ott nem kell félnünk a reverzális-törvénytől. Az is általános, hogy ahol a római katolicizmus nagy reverzális-győzelmei könyvel el, ott a gyóntatószékeken keresztül érik el eredményeiket. . . . Nagy gyülekezeteinket kell minél kisebb közösségekké osztani, hogy a lelkipásztori gondozást ne tegye lehetetlenné a nagy létszám. Ha Isten a reverzális-harc kemény csapásaival és vereségeivel hűségesebb szolgálatra nevel bennünket, akkor fogadjuk el ebből a tanítást.*

Küzdjünk a rémhírek ellen. A közéleti napi eseményeket nem szoktuk beengedni Lapunk hasábjaira. Legyen ez a mostani híradásunk kivétel. Szigorúan véve elsőrenden való lelkipásztori munka az, amit e sorok élére címül felírtunk. Mert az „idegháború”-nak ahhoz a titkos lövész-árkához érkezünk, ahonnan fojtogáznál félelmesebb és veszedelmesebb „illat” terjed felénk: a mesterségesen termelt rémhír, az ellenséges propaganda legádázabb fegyvere. Akik őrállók voltunk 1918-ban, már kóstolhattuk ennek az ízét. De a mostani sokkaltá veszedelmesebb és fertelmesebb. Segítségül jön az idegen rádió is. Nem tartjuk szükségnek, hogy valami hosszabb intelmet közöljünk. Néhány

szóból is megértik e gonosz idők őrállói, hogy nekünk Isten országa munkásainak a békeesség Evangéliumát kell hirdetnünk és a hitető beszédeket kellő értékükre kell le szállítanunk.

A miskolci református egyházban 1943-ban ez volt a reverzálisok mérlege: ellenünk kötött reverzális 70 vegyespár: javunkra kötött reverzális 48 pár. Éspedig román. katb. részre 64 pár, gör. katb. részre 6 pár. Végül összesen 54 házaspár nem kötött egyháziilag házasságot.

Cinkota példája. A község katolikus, református és evangélikus egyházai közösen, egymást támogatva szervezték meg a honvédsaládok és a szegények segítésére téli akciójukat a Zöldkereszt keretében. A szervezőbizottság elnöke a plébános, ügyvezetője pedig az evangélikus segédlelkész. Pénzben és természetben ötezer pengőnél nagyobb értéket osztottak ki és a karácsonyfaünnepen egymásután szólaltak meg a különböző vallásfelekezetek lelkészei és tanítói.

Lelkipásztorok szabad mozgása légiriadó alatt. A m. kir. honvédelmi miniszter 169.000. eln. 35—1943. H. M. számú rendeletének 2. § 1. pontja szerint az egyházközségekhez tartozó lelkészek a légvédelmi riadó tartama alatt szabadon mozoghatnak, ehhez azonban városokban és azokban a községekben, ahol a légoltalmi parancsnok rendőrtiszt, a város vagy község légoltalmi parancsnoka, a többi községekben a légoltalmi parancsnok javaslatára a járási főszolgabíró által kiállított igazolvány szükséges. Az igazolvány csak az illető személy felettes hatóságának hivatalos megkeresése, illetőleg a honvédelmi miniszter külön rendeletére adható ki.

Feltűnést keltő támadást intézett a Nemzeti Könyvtár és Kossuth személye ellen a Magyar Kultúra, a jezsuiták újságja — olvassuk a Református Élet Figyelő rovatában s megdöbbenünk az idézetektől: „Időszerű-e ma a Habsburgok szerepét nemzetünk életében éppen Kossuthnak bosszútól homályosított szemüvegén bemutatni? Kossuth személyes gyűlölettel viseltetett minden iránt, ami katolikus. Az is érthető, ha mint protestáns és szabadkőműves, angol-sász halgatók előtt jó pontokat vélt szerezni azáltal, hogy egyházunk tevékenységét gyűlöletes és gúnyos színezetben tüntette fel.” Mi pedig megdöbbenve kérdezzük, ki felel az ilyen gyűlöletet szító írásokért?! (B. R. L.)

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

755—1944. szám.

TÁRGY: Tankönyvjegyzékek.

KÖRLEVÉL

a közép- és középfokú iskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az 1944. évi január hó 31-én 494—1944. eln. szám alatt kelt leiratával értesítette a tankerületi királyi főigazgatókat, hogy a jövőben csak azokat a tankönyvjegyzékeket kell felterjeszteni, amelyekben az előbbi évihez viszonyítva változás állott be.

Az egyetemes konventi elnökség 774—1944. sz. leirata alapján a vezetésem alatt álló egyházkerület középiskoláit és középfokú iskoláit hasonló eljárásra utasítom.

Debrecen, 1944 február 17. **D. Dr. Révész Imre,**
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

792—1944. szám.

FELHÍVÁS.

Özv. Nánási Andrásné körösladányi lakos kérelmére elrendelem **Váradai János** születési anyakönyvi bejegyzésének felkutatását. Nevezett 1787-ben állítólag valamelyik tiszamenti faluban született.

A bejegyzés megtalálása esetén kérelmező értesítendő, aki a kutatási és anyakönyvi kivonati díjat készséggel megtéríti.

Debrecen, 1944 február 24.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNYEK

Minden pályázati hirdetményt egyházkerületünk hivatalos lapjában: a Debreceni Protestáns Lapban közzé kell tenni és a Kiadóhivatal címére (Debrecen, Kálvin-tér 17. Püspöki hivatal. Postajók 65.) kell beküldeni.

Hirdetési díj szavanként 10 fillér. Legkisebb hirdetési díj 2 pengő.

Békésszentandrás református egyházközsége pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett II. sz. kántortanítói állására. Javadalom 15 kat. hold szántóföld, 2,5 öl kemény tűzifa, természetbeni lakás kerttel (30 értékegység), stóla és államsegély. Kötelessége kéttanerős iskola felső tagozatának vezetése, másodhivonként kántorkodás, belmissziói közreműködés. Pályázati határidő március 21. Villany, betonjárdák, két orvos helyben. Öt középiskolájú város mellett betonúttal, iskolautobuszjárat. Gyermekek iskoláztatására különösen kedvező hely.

Biharzsádány református presbitériuma pályázatot hirdet lemondások folytán megüresedett III. sz. tanítónői és V. sz. tanítói állásokra 21 napos határidővel. Fizetés törvényes. Kötelesség díjlevél szerint. Pályázhatnak férfiak és nők. Állások azonnal elfoglalandók. Református Lelkészi Hivatal, Zsadány.

Gulács református egyházközsége pályázatot hirdet az I. sz. orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom 52 értékegység és államsegély. Lakás természetben. Kötelessége reabizott osztályok vezetése, kántori teendők ellátása, énekkar szervezése és vezetése, belmissziói munkák végzése, akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése, adminisztrációs munkákban segédkezés. Felszerelt pályázatok március 21-ig Református Lelkészi Hivatal, Gulács, Bereg megye címre küldendők.

Nagyrábé református egyházközsége pályázatot hirdet hattanerős iskolájánál a IV. sz. tanítói állásra. Kötelesség, fizetés törvényes. Nők és férfiak pályázhatnak. Határidő 21 nap. Pályázati kérvények, kellőleg okmányolva: Református Iskolaszék, Nagyrábé, Bihar vm. címre küldendők.

Nyírgyulaj református egyházközsége rendkívüli katonai szolgálatot teljesítő kántortanítója helyettesítésére ideiglenes helyettest keres. Fizetés törvényes. Ugyancsak pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett II. sz. tanítónői állásra is. Fizetés: államsegély, 10% helyi javadalom, lakber. Pályázati határidő 21 nap. Kérvények Református Lelkészi Hivatal, Nyírgyulaj címre küldendők.

Püspökladány református egyházközsége a lemondás folytán megüresedett (XX. sorszámú) Petri-telepi III. sz. tanítói állásra 21 napi határidővel pályázatot hirdet. Fizetés és lakber törvényszerű. Kérvények Református Lelkészi Hivatal, Püspökladány címre küldendők.

A szamosszegi református iskolaszék 21 napi határidővel pályázatot hirdet elhalálozás folytán megüresedett III. sz. nőtanítói állásra. Javadalom: fizetékieskiegészítő államsegély, 50%-os hozzájárulás, két öl tűzifa beszállítva, törvényszerű lakber. Kötelessége: reabizott osztály tanítása, valamint belmissziói munkában segédkezés. Kérvények Lelkészi Hivatal, Szamosszeg (Szatmár m.) címre küldendők.

Tarpai református egyházközség pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Javadalom: lakás, kert természetben, 45 q búza, 2 szekér széna, 6 öl tűzifa, 1 legeltetési jog. Értékegység 51. Államsegély. Temetési stóla. Kántori teendőkért díjazás államtól. Kötelesség: reabizott két osztály tanítása, kéthetenként kántori teendők végzése, énekkar vezetése, belmissziói munkákban részvétel. Pályázati határidő: 1944 március 31. Iratok Református Lelkészi Hivatal, Tarpa, Bereg vm. címre küldendők válaszbélyeggel. Állás, választás jogerőre emelkedése után, azonnal elfoglalandó.

Tornospálcai II. sz. tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Kötelesség I—II. osztály tanítása, esetleg bevonult tanító helyettesítése, belmissziói munka. Fizetése törvényes. Amennyiben II. tanítói állásra a III. tanító választatnék meg, fenti feltételek mellett a III. tanítói állásra történik a választás. Orvos, gyógyszerár, vasútállomás helyben. Határidő 14 nap. Református Iskolaszék, Tornospálca, Szabolcs megye.

TARTALOM:

Révész Imre: Népoktatásunk alaptörvénye és a református egyház
Kosa Ferenc: Egy missziós hét tanulságai
Szokody Gyula: A Kollégiumi Diákszövetség
Baráth Imre: Dicséretmondó Nagy István életéről
Hírek az egyházmegegyéből — Halottaink — Krónika — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetmények — Hirdetések

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1944—637.

KISS FERENC

Telef.: 384-447.

ötvoztanár, ref. presbiter

BUDAPEST IV., HARISBAZÁR-U. 3.
Úrvaosorai és keresztelési edények,
nászajándékok, ékszerek stb.

Törött tárgyakat javítok, becserelek. Aranyozok, ezüstözök.

Szövetek, selymek,

függönyök, függönykelmék, retiküllök, kötött-
árúk, női és férfifehérművek, rövidárúk
nagy választékban.

PETRIK KÁROLY DEBRECEN,
női és férfi divat üzlete Ferenc József-út 25.

DR. ERDŐS JÓZSEF:

„HEIDELBERGI KATÉ“ 12. kiadása
ÚJBÓL KAPHATÓ. Ára: 60 fillér

DR. ERDŐS KÁROLY:

„AZ ÉN VALLÁSOM“ 6. bővített kiadása
MEGJELENT. Ára: 1— pengő

MEGRENDELHETŐ:

Méliusz

KÖNYVKERESKEDÉS BEN
Debrecen, Ferenc József-út 26.

**MAGYAR ÁLTALÁNOS
HITELBANK
DEBRECENI FIÓKJA**

Piac-utca 45—47. Telefon: 14-96, 23-70, 23-71.

Belvárosi Takarékpénztár Rt. fiókja, Debrecen

Ferenc József-út 53. Telefon: 28-40, 19-52.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával:

betétek elhelyezése kölcsönök folyósítása
értékpanírok vétele és eladása.

REFORMÁTUS

**PAPI
PALÁST
ÉS SÜVEG
KÉSZÍTÉSE
ELSŐRENDŰ
KIVITELBEN**

**FÉNYES
ILONA
RIMASZOMBAT**